

Ольга Колосова

ПРОКУРОР ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Відповідно до Конституції України (ст.ст. 121–123) прокуратура – це самостійний інститут влади, що не належить до жодної з її гілок. Одним із головних завдань прокуратури, як правозахисного органу, є захист приватних та публічних інтересів громадянина або держави від імені держави [1]. Розвитку інституту представництва громадян прокурором присвячені праці С. Белікова, Т. Дунас, Р. Лемик, О. Мітцель, В. Нор та ін.

Метою нашого дослідження є з'ясування особливостей прокурорського представництва в цивільному судочинстві та форми його участі.

Перед тим, як перейти до дослідження питання, варто з'ясувати поняття “представництва” в діяльності органів прокуратури.

Так, прокурорське представництво розглядається як процесуальна діяльність прокурора, спрямована на захист суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, шляхом порушення в передбачених законом випадках судової діяльності, підтримання в суді позивних вимог (заяв) із метою встановлення істини у справі [2, 64].

Щодо нормативно-правового забезпечення, то повноваження та діяльність прокуратури України, статус прокурорів визначаються Конституцією України, Законом України “Про прокуратуру” та іншими законами України, чинними міжнародними нормами (ст. 4 ЗУ “Про прокуратуру”).

Відповідно до ч. 2 ст. 23 Закону України “Про прокуратуру” прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа неспроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист [3].

Подібне положення знайшло своє відображення й у цивільному процесуальному кодексі. Так, за ним прокурор, який звертається до суду з метою представництва інтересів громадянина або держави в суді (незалежно від форми, в якій здійснюється представництво), повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення такого представництва,

передбачених частинами другою або третьою ст. 25 Закону України “Про прокуратуру”. Для представництва інтересів громадянина в суді прокурор також повинен надати документи, що підтверджують недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність відповідного громадянина, а також – письмову згоду законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення ним представництва. Невиконання прокурором вимог щодо надання суду обґрунтування наявності підстав для здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді тягне за собою винесення ухвали про залишення заяви без руху, або повернення позовної заяви [4].

При цьому прокурор зобов’язаний попередньо, до звернення до суду, повідомити про це громадянина та його законного представника або відповідного суб’єкта владних повноважень. У разі підтвердження судом наявності підстав для представництва прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу.

Також варто зауважити, що відповідно до змін законодавства, яке регулює діяльність прокуратури, прокурор отримав повноваження представляти інтереси не лише громадян України, а й іноземців та осіб без громадянства (ч. 2 статті 23 ЗУ “Про прокуратуру”).

Щодо форм реалізації представництва прокуратурою інтересів громадян та держави в судах загальної юрисдикції, то ними є:

1. Подання позовів у інтересах окремих громадян. Таке право надається Генеральному прокурору України, його першому заступнику та заступникам, керівникам регіональних та місцевих прокуратур, їхнім першим заступникам та заступникам.

2. Право подання апеляційної чи касаційної скарги на судові рішення надається прокурору, який брав участь у судовому розгляді, а також незалежно від участі в розгляді справи прокурору вищого рівня: Генеральному прокурору України, його першому заступнику та заступникам, керівникам регіональних та місцевих прокуратур, першим заступникам та заступникам керівників регіональних прокуратур.

3. Право подання заяви про перегляд судового рішення за ново виявленими обставинами, заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України надається Генеральному прокурору України, його першому заступнику та заступникам, керівникам регіональних прокуратур [3].

У підсумку зауважмо, що діяльність прокурора і його представницькі функції спрямовані на захист прав та інтересів громадян, іноземців та осіб без громадянства. Прокурорське представництво гарантується та регламентується нормами Конституції України та Законом України “Про прокуратуру”, тоді як інші види представництва здійснюються на підставі доручення.

Джерела та література

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Белікова С. О. Підстави представництва прокурором інтересів дітей у виконавчому провадженні / С.О. Белікова // Право і суспільство. – 2015. – №1. – С. 63-68.
3. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
4. Цивільний процесуальний кодекс України: прийнятий 18 березня 2004 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page>

Максим Ткаченко

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ

Договір довічного утримання відіграє важливу роль в українському суспільстві впродовж досить таки тривалого часу. Це пов'язано з тим, що до кожної людини зазвичай приходиться старість, або за певних обставин їй стає потрібен догляд, але не завжди є можливість його безкорисного отримання, тобто не всі громадяни мають таку родину, яка надасть піклування у скрутну хвилину. І саме в такому випадку стає у нагоді зазначений договір, за яким відчужувач, тобто особа, якій потрібен догляд, вдається до передачі певного належного йому майна, а натомість отримує необхідний догляд чи допомогу.

Питання укладення, виконання і розірвання договору довічного утримання є предметом багатьох наукових дискусій і в умовах сьогоденної складної ситуації в Україні є актуальним. Уже зараз є підстави стверджувати, що договір довічного утримання є найбільш доцільною формою передачі майна взамін на утримання та догляд. Бо ж, порівняно із альтернативним спадковим договором, – і укладається, і виконується без суттєвих недоліків.

Однак, інститут довічного утримання недостатньо досліджений в українській юридичній науці. Загальна характеристика договору довічного утримання міститься лише в підручниках і навчальних посібниках із цивільного права. У дисертаційній роботі О.М. Великорода 2006 р., присвяченій дослідженню інституту довічного утримання [1], розглянуто питання правової характеристики договору довічного утримання, досліджено питання елементів договору довічного утримання, юридичні тонкощі забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду) та відповідальності за порушення його умов. Однак недостатньо повно у цій роботі були розкриті питання